

III

(Sagatavošanā esoši tiesību akti)

EIROPAS CENTRĀLĀ BANKA

EIROPAS CENTRĀLĀS BANKAS ATZINUMS

(2018. gada 9. novembris)

par priekšlikumu regulai par Eiropas Investīciju stabilizācijas funkcijas izveidi

(CON/2018/51)

(2018/C 444/05)

Ievads un tiesiskais pamats

Eiropas Centrālā banka (ECB) 2018. gada 10. jūlijā saņēma Eiropas Parlamenta lūgumu sniegt atzinumu par priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par Eiropas Investīciju stabilizācijas funkcijas izveidi ⁽¹⁾ (turpmāk – “ierosinātā regula”).

ECB kompetence sniegt atzinumu pamatojas uz Līguma par Eiropas Savienības darbību 127. panta 4. punktu un 282. panta 5. punktu, jo ierosinātā regula ar tās makroekonomiskās stabilizācijas mērķi ir nozīmīga Eiropas Centrālo banku sistēmas (ECBS) galvenajam mērķim uzturēt cenu stabilitāti un, neskarot cenu stabilitātes uzturēšanas mērķi, mērķim atbalstīt vispārējo ekonomikas politiku Savienībā, kā minēts Līguma 127. panta 1. punktā un 282. panta 2. punktā, kā arī Eiropas Centrālo banku sistēmas un Eiropas Centrālās bankas Statūtu (turpmāk – “ECBS Statūti”) 2. pantā. Ierosinātajā regulā ir arī noteikumi, kuri skar ECB lomu, tai darbojoties kā publisko tiesību subjektu fiskālajam aģentam saskaņā ar ECBS Statūtu 21.2. pantu.

ECB Padome šo atzinumu ir pieņēmusi saskaņā ar Eiropas Centrālās bankas reglamenta 17.5. panta pirmo teikumu.

Vispārīgi apsvērumi

Eiropas Investīciju stabilizācijas funkcijas (“EISF”) izveides mērķis ir aizsargāt valstu publiskās investīcijas lielu asimetrisku makroekonomisko satricinājumu gadījumos dalībvalstīs, kuru valūta ir euro, un dalībvalstīs, kuras nav eurozonas dalībnieces un kuras piedalās valūtas kursa mehānismā (VKM II) (turpmāk kopā – “iesaistītās dalībvalstis”), kā arī novērst negatīvas ietekmes risku. ⁽²⁾ EISF būtu daļa no noturīgākai eurozonai paredzētu jaunu instrumentu plašāka kopuma Savienības regulējumā. Šī noturība veicinātu Ekonomikas un monetārās savienības (EMS) padziļināšanos. Ierosinātā regula paredz, ka atbalsta saņemšana saskaņā ar instrumentu būs atkarīga no lēmumu un ieteikumu ievērošanas saskaņā ar fiskālās un makroekonomiskās uzraudzības regulējumu ⁽³⁾. Šajā kontekstā jāatzīmē, ka ES fiskālā regulējuma mērķis ir nodrošināt to, lai dalībvalstis īstenotu pārdomātu fiskālo politiku un veidotu fiskālās rezerves ekonomikas uzplaukuma laikā ⁽⁴⁾.

Piecu priekšsēdētāju 2015. gada 22. jūnija ziņojumā ⁽⁵⁾ uzsvērts, ka vajadzīgs pabeigt EMS ekonomiskās un institucionālās struktūras izveidi. Ņemot vērā pieredzi, kas gūta saistībā ar finanšu un ekonomikas krīzi, tika atbalstīti papildu pasākumi integrācijai, lai uzlabotu dalībvalstu noturību pret nopietnu ekonomikas lejupslīdi. Tika sagaidīts, ka dalībvalstis

⁽¹⁾ COM(2018) 387 final.

⁽²⁾ Sk. ierosinātās regulas paskaidrojuma raksta 2. lpp.

⁽³⁾ Sk. ierosinātās regulas 3. panta 1. punktu.

⁽⁴⁾ Sk. ziņojumu “Eiropas ekonomiskās un monetārās savienības izveides pabeigšana”, kuru sagatavoja Žans Klods Junkers ciešā sadarbībā ar Donaldu Tusku, Jerūnu Deiselblūmu, Mario Dragi un Martinu Šulcu, 2015. gada 22. jūnijs, 4. lpp., pieejams Komisijas interneta vietnē www.ec.europa.eu.

⁽⁵⁾ Ziņojums “Eiropas ekonomiskās un monetārās savienības izveides pabeigšana”, kuru sagatavoja Žans Klods Junkers ciešā sadarbībā ar Donaldu Tusku, Jerūnu Deiselblūmu, Mario Dragi un Martinu Šulcu, 2015. gada 22. jūnijs.

atbalstīs iniciatīvas, kuras vērstas uz valstu ekonomikas noturības uzlabošanu, un papildinās tās ar pasākumiem, kuru mērķis ir pabeigt Eiropas ekonomiskās un monetārās savienības izveidi, jo īpaši kopējas makroekonomiskās stabilizācijas funkcijas izveidi. Šāda funkcija pastāv visās monetārajās savienībās, lai sekmīgāk rīkotos attiecībā uz ekonomikas satricinājumiem, kurus nav iespējams pārvaldīt valsts līmenī. Ja kopēja makroekonomiskās stabilizācijas funkcija ir izstrādāta pienācīgi, tā palielinātu ekonomikas noturību gan atsevišķās iesaistītajās dalībvalstīs, gan eurozonā kopumā, tādējādi atbalstot vienoto monetāro politiku.

Ņemot vērā iepriekš minēto, ECB atzinīgi vērtē jauno ierosmi diskusijā par to, kā izveidot kopēju makroekonomiskās stabilizācijas funkciju iesaistītajām dalībvalstīm. Šādas funkcijas izveidē ir svarīgi panākt, lai tā nodrošinātu efektīvu makroekonomisko stabilizāciju, it īpaši smagu eurozonas mēroga recesiju apstākļos. Šajā nolūkā fiskālās stabilizācijas funkcijai jābūt pietiekami lielai. Šajā kontekstā jāatzīmē, ka ESIF priekšlikums paredz finansējumu kompensējošo aizdevumu veidā līdz 30 miljardu euro apmērā, kas ir apmēram 0,3 % no eurozonas bruto iekšzemes kopprodukta (IKP). Efektīvai stabilizācijai vajadzīgs arī savlaicīgi konstatēt ESIF atbalsta aktivizēšanas sliekšni un savlaicīgi īstenot šo atbalstu. Pienācīgiem ESIF atbalsta aktivizēšanas kritērijiem būtu jāspēj efektīvi nošķirt cikliskas un strukturālas norises. Paredzētais EISF sliekšnis ir saistīts ar vidējo nodarbinātību 60 ceturkšņu periodā. Tik ilgs periods tomēr liekas nepamatots, ņemot vērā, ka valstīs, kurās iepriekšējo 15 gados ir bijušas izteiktas bezdarba pieauguma un krituma tendences, pašreizējais bezdarbs varētu ievērojami atšķirties no 60 ceturkšņu vidējā. Tādējādi paredzētais EISF sliekšnis pienācīgi neņemtu vērā tādas elastības trūkumu darba tirgū, kura dažās dalībvalstīs nav risināta ar reformu palīdzību, no vienas puses, un noturību uzlabojošas reformas citās dalībvalstīs, no otras puses. Svarīgi, lai EISF atbalsts papildinātu stimulus pārdomātas fiskālās un ekonomiskās politikas īstenošanai, kā arī tādu reformu īstenošanai, ar kurām rīkojas attiecībā uz valsts līmeņa strukturāliem pārbaudījumiem un stiprina atbilstību Savienības fiskālās un makroekonomiskās uzraudzības regulējumam. EISF atbalstam vajadzētu būt saistītam ar dalībvalsts pilnīgu atbilstību Savienības fiskālās un makroekonomiskās uzraudzības regulējumam pagātnē. Ņemot vērā minēto, šķiet, ka paredzētie atbilstības kritēriji ir vāji, it īpaši kritērijs, ka nav saskaņā ar Līguma 126. panta 8. punktu vai 126. panta 11. punktu pieņemta Padomes lēmuma, ar kuru konstatē, ka dalībvalsts divu gadu laikā pirms atbalsta pieprasīšanas no EISF nav efektīvi rīkojusies, lai novērstu pārmērīgu budžeta deficītu⁽¹⁾. Šis atbilstības kritērijs ļautu piešķirt EISF atbalstu dalībvalstīm, kas spējušas izvairīties no neatbilstības Stabilitātes un izaugsmes pakta (SIP) nosacījumiem, neraugoties uz ilgstošiem trūkumiem strukturālo korekciju prasību izpildē. Svarīgi, lai gaidāmā stabilizācijas funkcija nodrošinātu stimulus dalībvalstīm veidot tādas fiskālās rezerves ekonomikas uzplaukuma laikā, kuras var mazināties recesiju laikā. Visbeidzot, būtu vajadzīga skaidrība attiecībā uz mijiedarbi starp ierosināto regulu un iespējamo elastīgumu SIP ietvaros, jo īpaši saistībā ar t.s. "investīciju klauzulas" noteikumiem⁽²⁾, kuru mērķis ir līdzīgs EISF mērķim, t. i., saglabāt investīcijas ekonomikas grūtību laikā. Būtiski, ka vajadzīgs noteikums, kas nodrošina EISF atbalsta līmeņa samērīgumu ar līmeni, kāds vajadzīgs parāda atmaksājāmībai.

Īpaši apsvērumi

1. Monetāro ienākumu izmantošana, nosakot valstu iemaksu, kuras jāveic Stabilizācijas atbalsta fondā, summas

Stabilizācijas atbalsta fonds tiktu nodrošināts, gandrīz pilnībā balstoties uz iesaistīto dalībvalstu gada iemaksām. Šīs iemaksas tiktu aprēķinātas saskaņā ar projektu iesaistīto dalībvalstu nolīgumam par iemaksu pārvedumu Stabilizācijas atbalsta fondā⁽³⁾ (turpmāk – "nolīguma projekts"). Nolīguma projekts paredz, ka katras dalībvalsts, kuras valūta ir euro, gada iemaksa Stabilizācijas atbalsta fondā atbilstu 6 % no monetārajiem ienākumiem, kas ir šīs dalībvalsts NCB monetārie ienākumi pēc sadalīšanas iepriekšējā finanšu gada beigās saskaņā ar Eiropas Centrālo banku sistēmas un ECBS Statūtu 32. pantu. Dalībvalstu, kuras nav eurozonas dalībnieces un kuras piedalās VKM II, gada iemaksas aprēķinās saskaņā ar formulu, kurā ņem vērā Eurosistēmas kopējos monetāros ienākumus un ar kuru nosaka dalībvalstij, kura nav eurozonas dalībniiece un kura piedalās VKM II, sadalīto daļu, balstoties tikai uz IKP un neņemot vērā iedzīvotāju skaitu.

(1) Šajā sakarā jāatzīmē, ka saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 126. pantu Padomei jāpieņem lēmums, ar kuru nosaka, ka nav veikta nekāda efektīva rīcība dalībvalstī, ja šī dalībvalsts nav reaģējusi uz ieteikumiem, ko Padome tai adresējusi saistībā ar agrāku Padomes lēmumu par Līguma deficīta kritēriju prasību neizpildi šajā dalībvalstī.

(2) "Investīciju klauzula" ietverta 5. pantā Padomes Regulā (EK) Nr. 1466/97 (1997. gada 7. jūlijs) par budžeta stāvokļa uzraudzības un ekonomikas politikas uzraudzības un koordinācijas stiprināšanu (OV L 209, 2.8.1997., 1. lpp.).

(3) Nolīguma projekts ir pieejams: https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/budget-may2018-contributions-stabilisation-fund_en.pdf.

1.1. *Institucionālā neatkarība*

Institucionālās neatkarības princips ir skaidri noteikts Līguma 130. pantā un ECBS Statūtu 7. pantā. Šie divi panti aizliedz ECBS NCB un to lēmējinstanču locekļiem lūgt un pieņemt norādījumus no Savienības iestādēm vai struktūrām, no kādas dalībvalsts valdības vai no kādas citas struktūras. Savienības iestādes vai struktūras un dalībvalstu valdības turklāt apņemas ievērot šo principu un nemēģināt iespaidot NCB lēmējinstanču locekļus, kad viņi veic ar ECBS saistītu uzdevumu izpildi. ⁽¹⁾ Nolīguma projektā skaidri noteikts, ka iemaksas Stabilizācijas atbalsta fondā ir iesaistīto dalībvalstu maksājumu saistības, savukārt institucionālās neatkarības princips paredz, ka dalībvalstu valdības neizdara spiedienu uz to attiecīgajām NCB. Šajā sakarā jāatzīmē, ka nolīguma projektā ietvertā atsauce, ka dalībvalsts iemaksa “atbilst 6 % no monetārajiem ienākumiem, kas ir šīs dalībvalsts nacionālās centrālās bankas monetārie ienākumi pēc sadalīšanas”, norāda, ka tā ir tikai formula, ko izmantos iesaistītās dalībvalsts maksājumu saistību aprēķinam. Tas mazina risku, ka tiek izdarīts spiediens uz NCB lēmējinstanču locekļiem saistībā ar tādiem neatkarīgas lēmumu pieņemšanas procesiem, kas attiecas uz investīciju un risku stratēģijām, kā arī uz peļņas sadali. Visbeidzot, ECB atzinīgi novērtētu, ja tiktu svītrots ierosinātajā regulā tai paredzētais pienākums, proti, pienākums iesaistīto dalībvalstu iemaksu aprēķina vajadzībām ne vēlāk kā līdz katra attiecīgā gada 30. aprīlim paziņot Komisijai monetāro ienākumu summas, kuras piešķirtas Eurosistēmas NCB saskaņā ar ECBS Statūtu 32. pantu. Šāds svītrojums novērstu iejaukšanās risku attiecībā uz ECB institucionālo neatkarību. ECB ir gatava sadarboties ar Komisiju šajā jautājumā atbilstoši ierosinātās regulas 27. apsvērumam, kas precizē, ka ECB būtu jāpaziņo Komisijai to monetāro ienākumu summas, kuras Eurosistēmas valstu centrālās bankas ir tiesīgas saņemt.

1.2. *Finansiālā neatkarība*

Finansiālās neatkarības princips paredz, ka NCB ir pietiekami finanšu līdzekļi, lai veiktu savus ar ECBS saistītos vai nacionālos uzdevumus. Dalībvalstis nedrīkst pieļaut, ka to NCB nav pietiekamu finanšu līdzekļu šo uzdevumu veikšanai ⁽²⁾. Ierosinātā regula paredz, ka iesaistītajām dalībvalstīm ir jāveic nolīguma projektā minētās valstu iemaksas Stabilizācijas atbalsta fondā. Tās nav uzskatāmas par NCB vai ECB iemaksām vai saistībām. Tādēļ šķiet, ka ierosinātā regula neietekmē ECB spēju autonomi izmantot pietiekamus finanšu līdzekļus savu uzdevumu veikšanai.

1.3. *Papildu apsvērumi*

- 1.3.1. ECB apzinās, ka valstu iemaksu, kuras jāveic Stabilizācijas atbalsta fondā, summu aprēķins nav saistīts ar centrālās bankas faktiskajiem ienākumiem vai peļņu. NCB piešķirtās monetāro ienākumu summas var uzskatīt par aprēķina parametru, kas mainās katru gadu. Tāpēc 6 % apmērs, kas minēts nolīguma projektā kā atsauce, lai aprēķinātu valstu iemaksas, kuras jāveic Stabilizācijas atbalsta fondā, būtu jāattiecinā tikai uz NCB gala monetārajiem ienākumiem pēc sadalīšanas. To vajadzētu piemērot pat tādos gadījumos, ja ECB ciesti zaudējumi ir pilnībā vai daļēji jākompensē no attiecīgā finanšu gada monetārajiem ienākumiem, kā paredzēts ECBS Statūtu 33.2. pantā. ⁽³⁾
- 1.3.2. ECB atzīmē, ka iesaistīto dalībvalstu iemaksu, kas jāveic Stabilizācijas atbalsta fondā, un monetāro ienākumu sasaistīšana, piemērojot iepriekš noteiktu procenta apmēru, automātiski izraisa iesaistīto dalībvalstu iemaksu nepastāvīgumu. Šis nepastāvīgums var ietekmēt jaunu līdzekļu pārvedumus Stabilizācijas atbalsta fondā.
- 1.3.3. Eurosistēmas gada monetārie ienākumi ierosinātajā regulā tiek izmantoti kā pamats, lai aprēķinātu iemaksas, kas jāveic gan dalībvalstīm, kuru valūta ir euro, gan dalībvalstīm, kuras nav eurozonas dalībnieces un kuras piedalās VKM II. To dalībvalstu gadījumā, kuru valūta ir euro, monetāro ienākumu summas tiek piešķirtas dalībvalstu, kuru valūta ir euro, NCB atbilstoši to attiecīgajām daļām ECB kapitāla parakstīšanas atslēgā, kas tiek svērtas vienādā proporcijā atbilstoši katras attiecīgās dalībvalsts iedzīvotāju skaita un IKP īpatsvaram Savienībā, kā paredzēts ECBS Statūtu 29. pantā. Savukārt dalībvalstu, kuras nav eurozonas dalībnieces un kuras piedalās VKM II, iemaksas Stabilizācijas atbalsta fondā aprēķina, balstoties uz Eurosistēmas monetārajiem ienākumiem, dalībvalsts īpatsvaru tajos nosakot tikai uz IKP pamata. Šīs neatbilstības dēļ dalībvalstu, kuras nav eurozonas dalībnieces un kuras piedalās VKM II, iemaksas var būt salīdzinoši lielākas vai mazākas.

⁽¹⁾ Sk. ECB Konverģences ziņojumu, 2018. gada maijs, 21. lpp.

⁽²⁾ Sk. ECB Konverģences ziņojumu, 2018. gada maijs, 25. lpp.

⁽³⁾ ECBS Statūtu 33.2. pants paredz, ka gadījumā, ja ECB cieš zaudējumus, iztrūkumu var kompensēt no ECB vispārējo rezervju fonda, un vajadzības gadījumā – pēc ECB Padomes lēmuma – no attiecīgā finanšu gada monetārajiem ienākumiem proporcionāli summām, kas sadalītas valstu centrālajām bankām saskaņā ar ECBS Statūtu 32.5. pantu, un nepārsniedzot šīs summas.

2. Aizdevumu pārvaldība

- 2.1. ECB ir gatava kopā ar Komisiju noteikt vajadzīgos pasākumus aizdevumu pārvaldībai, kā arī saņemt no attiecīgās dalībvalsts EISF aizdevuma pamatsummu un maksājamos procentus ECB kontā, kā paredzēts ierosinātajā regulā. Šajā sakarā ECB atzīmē, ka saskaņā ar ECBS Statūtu 21.2. pantu ECB var darboties kā Savienības iestāžu fiskālais aģents tādā pašā veidā kā Eiropas finanšu stabilizācijas mehānisma ⁽¹⁾ regulējumā paredzēts aizdevumu pārvaldībai ar ECB.
- 2.2. Īpašos kontos, kurus saņemtā EISF atbalsta pārvaldības vajadzībām attiecīgā dalībvalsts atvērusi savā NCB, noguldītajām EISF summām būtu piemērojami noteikumi, kas paredzēti saistītajā tiesiskajā aktā, piemēram, Eiropas Centrālās bankas Pamatnostādne ECB/2014/9 ⁽²⁾.

Gadījumos, kuros ECB iesaka grozīt ierosināto regulu, konkrētais redakcionālais priekšlikums ir izklāstīts atsevišķā tehniskā darba dokumentā, kam pievienots attiecīgs paskaidrojuma teksts. Tehniskais darba dokuments ir pieejams angļu valodā ECB interneta vietnē.

Frankfurtē pie Mainas, 2018. gada 9. novembrī

ECB prezidents

Mario DRAGHI

⁽¹⁾ Sk. 8. pantu Padomes Regulā (ES) Nr. 407/2010 (2010. gada 11. maijs), ar ko izveido Eiropas finanšu stabilizācijas mehānismu (OV L 118, 12.5.2010., 1. lpp.).

⁽²⁾ Eiropas Centrālās bankas Pamatnostādne ECB/2014/9 (2014. gada 20. februāris) par nacionālo centrālo banku iekšzemes aktīvu un pasīvu pārvaldības operācijām (OV L 159, 28.5.2014., 56. lpp.).